

שיעור הלכתי שבועי מפי מורנו ורבנו
הרה"ג דוד שלום נקי שליט"א
מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור בימי ראשון בשעה 18:00
בבית המדרש "חזון עובדיה" דימונה

והתענג בדשן

"והתענג בדשן נפשכם, הטה אפנכם ולכו אלי, שמעו ודנהי נפשכם" (וישעיה נה ב)

גליון 232

סדר פדיון הבן לשליח - ב'

מסרים וחיזוקים חשובים

ב' תירוצי התוספות חולקים במחלוקת הרמ"א והסמ"ע. מי כרכר כרכורים לעשות סניגורים לדבריו. יש ישיבות שבטלו את הסנקציות. הפצת החוברת "דעת התורה בגיל הנישואין". ספק בכור, המוציא מחברו עליו הראיה. אם יש ענין להחמיר לפדות ספק בכור. פדיון הבן בלילה בשמחה ובכלי שיר. סעודת מצוה ממש. לייקר את הכהנים הצעירים בחורי הישיבות שעזבו את הבלי העולם הזה. אבי הבכור והכהן מעומד או מיושב. דיון בדברי הגאון המשורר רבי ישראל נאג'רה. למה הושבנו את הכהנים על כסא אליהו?

רבים עדיין לא קיימו מצוה יקרה ונדירה זו

א. בסייעתא דשמיא נמשיך היום עוד משהו בהקשר למה שדברנו בשבוע שעבר במה שהתחלנו לגלות לאחרונה שניתן למצוא [בגדר מיעוט

אב, נטל עשו הרשע, לכן טוב לעשות סעודת סיום מסכת, כדי להחליש את כוחו יותר ויותר בימים אלו ולהכניעו. גם בשו"ת רבי ידידיה טיאה ווייל כתב: עדותי זו כי אבא מארי הגאון בעל קרבן נתנאל (הגאון רבי נתנאל וייל, לפני כ-300 שנה), למד בימים אלו מסכת תענית, כשהוא מכוון לסיימה בשבוע שחל בו תשעה באב, ואחר כך היה סועד סעודת סיום מסכת בבשר ויין, ואני הייתי בין הקרואים. וכן נהג הגאון מנחת אלעזר ממנוקאטש לעשות סיום מסכת בימים אלו ולאכול בשר, ואמר שמנהג זה יסודתו בהררי קודש מגדולי החסידים תלמידי הבעל שם טוב. ובשו"ת משנה שכיר כתב, שבסיום מסכת בימים אלו, יש ענין לעשות סעודה גדולה עם בשר ויין, בהשתתפות רבים. ולדעת הגאון החוזה מלובלין, יש להביא לכל הקרואים גם דגים, ולשתות יין ולהרבות השמחה. ע"ש.

וברור שמותר גם להביא או להשמיע כלי נגינה לשמחה של מצוה לכבודה של תורה, וכמו שכתב מרן זצ"ל (שם עמוד קנא), וכן ראוי לעשות, שהרי השמחה בעשיית המצוות היא התיקון של ימים אלו, ולא כאותם שנמנעים מזה, שהרי אפילו אכילת בשר שהוא מנהג קדום שהוזכר ברמב"ם (הלכות תעניות פרק ה הלכה ו) שכתב: וכבר נהגו ישראל שלא לאכול בשר בשבוע שחל בו תשעה באב, ויש מקומות שנהגו לבטל את השחיטה מראש חודש אב עד התענית. ע"כ. והרשב"א (חלק א סימן שו) כתב, שמי שאוכל בשר בכל המקומות שנהגו בו איסור, הוא פורץ גדר של הראשונים, ופורץ גדר ישכנו נחש של דבריהם. ע"כ. וכן פסק מרן בשולחן ערוך (סימן תקנא סעיף יא): כל מי שאוכל בשר במקום שנהגו בו איסור משכנע אב, פורץ גדר הוא וישכנו נחש. ע"כ. ובכל זאת לשמחה של מצוה התירו אכילת בשר, אם כן קל וחומר בן בנו של קל וחומר ששמיעת כלי נגינה שאין לזה מקור קדמון, והראשון שהזכיר כן, הוא הגאון רבי אהרן אפשטיין (לפני כ-100 שנה) בשו"ת כפי אהרן, וכן כתבו הגאון רבי משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה ואחרוני דורנו (עין חזון עובדיה שם עמוד קנב), אם כן בוודאי שיהיה מותר לנגן בשמחה של מצוה. ואני מדגיש זאת לאפוקי מאחד שמפרסם מידי שנה שלא כן. [ועיין ברש"י מסכת כריתות (ג ע"א) שכתב, ופירוש משובש הוא מתלמידים טועים. וברש"י מסכת חולין (פא ע"א) כתב, פירוש משובש הוא מאדם חריף ומפולפל]. וכן זכינו לעשות מעשה כמה וכמה פעמים בזמן כשהייתי ראש כולל בעיר "ביתר עילית" יע"א, ובסדר ב' היה לימוד של 2 דפי גמרא רש"י כל יום עם מבחנים כדת בסוף כל פרק, והיה הלימוד מיוחד במינו, פורה ושמח, בהתמדה ובסיפוק אדיר, תהילות לאל, וסיימנו ברוך השם הרבה הרבה מסכתות, ובכל שנה היינו עושים סיום מסכת ביום האחרון של הזמן ז'

אם שייך לומר "משכנע אב ממעטים בשמחה" כשחל ראש חודש אב בשבת. מצות שמחה נוהגת בשבת. עיקר התיקון בימים אלו, ריבוי עשיית מצוות בשמחה. ריבוי סיומי מסכתות עם סעודות מצוה וכלי נגינה. מייל מבחורה כאובה. השמעתם מושג "בחורה ישיבשרית"?! על מה אמרו "חק" גימטריא "גהינם"? אם יש תוקף לחתימה של בחור שלא להתחתן עד גיל 22? מה זה "סיטומתא"? חתימה בלי קנין גרעה מסיטומתא. מחלוקת הרמ"א והסמ"ע אם מועיל קנין לשעבד את גופו להתחייבות מסוימת לעשותה.

¹ נפתח במילה אחת שאמרת בדורש בבית הכנסת בליל שבת. בגמרא מסכת תענית (כו ע"ב) אמרו: "משכנע אב ממעטים בשמחה". (וכבר דברנו בזה בעבר עין גיליון 109 הערה 1, 129, 161) והנה השנה שחל ראש חודש אב בשבת, לא שייך למעט בשמחה, כיון שבשבת צריכים להיפך להרבות בשמחה, ולדעת כמה וכמה ראשונים מצות שמחה נוהגת לא רק ביום טוב אלא גם בשבת, וכמו שכתב במחזור ויטרי (עמוד נד) ששבת נקרא יום שמחה, וכמו שדרשו בספרי: "ויקום שְׂמֹחֶתְכֶם" אלו השבתות, ולכן אומרים בתפלה "ישמחו במלכותך שומרי שבת", "וישמחו בך כל ישראל", כי השבת נקראת יום שמחה. גם בחידושי הר"ן (שבת ס ע"ב) כתב, שיש דין שמחה בשבת, וכן מבואר בדברי הרמב"ם, הרא"ש, שבלי הלקט, המנהיג, האבודרהם ועוד. וכן מוכח בירושלמי. (עין חזון עובדיה שבת חלק ו עמוד טז, מאור ישראל על הרמב"ם עמוד קע) ואף לדעת היראים ועוד, שאין מצות שמחה נוהגת בשבת כביום טוב, אבל עדיין ברור שלא ממעטים בשמחה בשבת, שסוף סוף שבת ניתנה לעונג. נמצא אם כן שלא שייך בשנה זו לומר: "משכנע אב ממעטים בשמחה", כי אב כנס בשבת, ולכן אדרבה ואדרבה צריך להרבות בשמחה, ובפרט באמירת ההלל לאומרו בנעימה ובשמחה גדולה.

ובפרט שהגאון בעל דברי יציב מצאנז (אורח חיים סימן רלח) כתב, ועיקר התיקון בימים אלו כדי שנזכה לצאת מהגלות ומאפילה לאורה, על ידי ריבוי עשיית המצוות בשמחה. כי דווקא בימים אלו שעתידיים ליהפך לששון ושמחה בקרוב בעזרת השם, יש להיזהר יותר בעשיית המצוות בשמחה, ובסעודות מצוה בבשר ויין, ובלבושי יקר של שבת קודש, מרוב אהבת השם יתברך אשר בליבנו. עכ"ל. (עין גיליון 129 אות ז) נמצא שאדרבה, בזה שאנחנו מרבים בשבוע זה להתפלל בשמחה, לעסוק בתורה בשמחה, להניח תפילין בשמחה, וכן כל המצוות והמעשים טובים שאנחנו עושים בשמחה, בזה אנחנו מתקנים את הימים הללו, שבעונות הרבים אבות אבותינו בכו בכיה של חינו, ואילו אנחנו מרבים בשמחה של מצוה, ולכן מצוה גדולה לסיים מסכתות בימים אלו ולערוך סעודות מצוה בבשר ויין. וכמו שהביא מרן זצ"ל בחזון עובדיה (ארבע תעניות עמוד קצח) מה שכתב בספר שער יששכר, שנהגים תלמידי הבעל שם טוב לעשות סיום מסכת לאחר ראש חודש אב ולאכול בשר ויין. ואם כי אינם להוטים כלל אחר בשר ויין, אולם בהיות ובסעודת סיום מסכת הם מחלישים את כח הסטרא אחרא, שרו של עשו, סמא"ל, [ראשי תיבות: סיום מסכת אין לעשות או סעודת מצוה אין לעשות]. וכתוב בזוהר הקדוש (פרשת יתרו ע"ב) שתשעה ימים של תחילת חודש

באב, עם סעודת בשר ויין וכלי נגינה, כינור ונבל [קנון] בשרים ותשבחות להשם יתברך. יזכנו השם יתברך שבקרוב יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, אמן ואמן.

עוד נקודה חשובה, במה שדברנו לפני שבועיים (גיליון 230 הערה 1), דבר שכואב מאוד, שלצערנו הרב שומעים אפילו מבחורים טובים שמצהירים שהם רוצים להקים בית של תורה, ביראת שמים טהורה, ולשבת וללמוד ולהתמיד, אך עם כל זה איך הוא בוחן אם המשודכת לא צו"לית? הוא שואל אותה, אם היא רוצה לטוס לחוץ לארץ לטיול? כי לדעתו זה המדד של בחורה טובה, לא צו"לית ולא חניוקית, שהיא רוצה לטוס לחוץ לטיולים!!! ועל זה תמהנו מאוד, היכן הגענו, שבחור שיושב ולומד תורה בהתמדה, זו הבדיקה שלו לבחון את עזרתו בחיים לעתיד?! הלאו אם אתה בחור רציני ומנצל את הזמן לגדול בתורה, ולהיות עבד השם, מה לך לטיסות לחוץ, וכבר הארכנו בזה. ע"ש.

עכשיו אקרא לכם מייל שקבלנו מבחורה כאובה כתגובה על מה שבארנו שם בהרחבה, ואלו דבריה: הדברים חיזקו אותי לגמרי! בתור בחורה בשידוכים שלא מבינה את כל ההגדרות של "ראש פתוח" ופשוט מחפשת בן תורה אמיתי שתורתו בראש מעייניו!!! תודה רבה רבה! חשבתי שאני היחידה עם הטענות האלו... ע"כ.

אחי ורעי היקרים, אנחנו צריכים לדעת שזו האמת, זו תגובה של בחורה שאכפת לה להקים בית של תורה ויראת שמים בדרך ישראל סבא, בלי חדשים לבקרים, וכלי להתייפף בעיני המכרים ובעיני המשפחה ולנקר את העיניים לכולם שהיא טסה לחוץ... אלא בחורה שרוצה להקים בית של קדושה וטהרה עם בעל תלמיד חכם שראשו ורובו בעסק התורה, מנצל את הזמן ללימוד התורה כדת, מחפש לעבוד את השם בחמימות, ולא מחפש כל מיני חדשות למיניהם שלמד מחברים משובשים ומבולבלים שלא יראת השמים היא העומדת לגד עיניהם, וכמובן שגם לא התמדת התורה אל מול עיניהם.

אני נזכר עכשיו בעוד מקרה משונה, פעם התעניינתי עם איזה בחור שהכרתי אותו כבחור רציני שיושב ולומד, ושאלתי אותו, איזו בחורה הוא מחפש? אתם יודעים מה הוא ענה לי, הוא אמר לי, אני אגיד לך במילה אחת: "בחורה ישיבשרית". אמרתי לו, אני יודע שיש מושג ישיבשר על בחור, 'ישיבה בחור', אבל על בחורה לא שמענו? ואם כן במה זה מתבטא? השם ירחם מה הוא ענה לי, תקשיבו טוב, הוא ענה לי: "שהראש שלה לא יתנגד לפאה", כלומר, לא אכפת לו אם היא תלך עם פאה או מטפחת, זה הוא אמר במפורש שזה לא מפריע לו, אבל שבראש שלה היא לא תהיה נגד פאה, ולכן אם היא רוצה דוקא מטפחת ולא פאה, אז היא לא מתאימה לו, היא לא ישיבשרית, איך לה ראש של 'ישיבה בחור'. בוש! וחרפה!!! בחורה שיש לה יראת שמים טהורה, ורוצה ללכת בדרכי אמותינו הקדושות, ומחוברת להלכה הצרופה, וכמו שמרן זיע"א היה מדבר על זה השכם וערב, שלבשית פאה היא איסור גמור, היא לא ראויה. ככה זה לצערנו הרב, שככל שעוברים יותר שנות רווקות, הראש גדל יותר בעיני העולם הזה, ונעשים יותר גשמיים ומבולבלים, ומתחילים לשוטט בחוצות, ומדשדשים בדברים בטלים, עם רעיונות חדשים מידי פעם בפעם.

השבוע סיפר לי תלמיד חכם חשוב, שבאיזה ישיבות שנוהגים לסלק את הבחורים שמתחתנים מוקדם, וכמובן לא מרשים גם לשאר הבחורים להשתתף בחתונה, המציאו "חוק", שמחתימים את הבחורים שהתקבלו לשיעור א' שהם מתחייבים שלא להתחתן עד חנוכה של קיבוץ ב' [גיל 22]. על חוק כזה, בוודאי ראוי לומר מה שמרן זצ"ל היה אומר "חק" גימטריא "גהינם" = 108. ומיותר לומר שאין תוקף לחתימה הזאת ולא כלום. כי כידוע שלפי התורה, כדי שהתחייבות תועיל, חייבים לעשות "קנין", וכאן הוא לא עושה קנין ולא כלום.

אלא שבגמרא בבא מציעא (עד רע"א) הובא מושג שנקרא "סיטומתא", דהיינו מעשה קנין שלא הזכר בתורה ולא נקבע על פי חכמים, אך הוא מקובל בין הסוחרים שכאשר עושים אותו נגמר הקנין, כגון מה שנהגו הסוחרים שבגמר המקח תוקעים כף זה לזה לאות שבזה נגמר המקח, מעשה כזה מחייב את הקונה והמוכר התחייבות גמורה גם לפי ההלכה, כאילו נעשה קנין גמור מהתורה, וממילא אין אחד מהם יכול לחזור בו, והקונה חייב לשלם את הכסף, וכמבואר בשלחן ערוך (חושן משפט סימן רא). וכנראה שבישיבות האלו הם חושבים שהחתימה תועיל מדין "סיטומתא", אך כנראה שנעלם מעיניהם מה שמרן זצ"ל דן בשו"ת יביע אומר (חלק ט אבן העזר סימן כז אות י) אם בכלל חתימה על התחייבות בלי קנין מועילה מדין "סיטומתא" או לא, ולאחר מכן (אות יא) כתב, ואעיקרא נראה שחתימה על התחייבות בלי קנין גרעה מסיטומתא, כיון שאין מנהג זה ברור ולא נקבע על פי חכמי הדור, ואדרבה כל בית דין בקי, עושה קנין גמור כדת בכל הסכמים הבאים לפניהם, כשיש בהם התחייבות בעיני ממו. וכמו שכתבו התוספות, רבנו תם, הרא"ש, המרדכי, ועוד אחרונים. ולכן חתימה על התחייבות בלי קנין, אין לחושבו מנהג ללכת אחריו. ע"ש. כלומר, לא כל מנהג סוחרים יש לו תוקף בהלכה, אלא אם כן הסכימו עליו חכמי הדור, וכאן שלא הסכימו עליו, כי מעשים בכל יום שבכל התחייבות בבית דין עושים קנין גמור כדת, ולא מסתפקים בחתימות, לכן זה גרע אפילו מסיטומתא.

אלא שאפילו אם נדחק לומר שחתימה מועילה מדין "סיטומתא", אך עדיין כל מה שקנין מועיל הוא רק לדבר שבממו, כלומר, שעל ידי מעשה הקנין האדם משעבד את ממונו - נכסיו לחוב מסוים, אבל האם מועיל קנין לשעבד את גופו להתחייבות מסוימת לעשותה או לא, נחלקו בזה הרמ"א והסמ"ע, שלדעת הרמ"א (חושן משפט סימן רמג סעיף ז) הקנין מועיל לשעבד את גופו להתחייב לעשות מעשה, ולכן אם עשו קנין המשוך והמשודכת להתחייב לישא את האת זה עד זמן מסוים הקנין חל, ואילו לדעת הסמ"ע (ס"ק ב) והט"ז, אפילו אם עשו קנין גמור ושלם לא מועיל לשעבד את גופם לישא את זה, שאין זה אלא קנין דברים

בעלמא. ואם רוצים להחל התחייבות, ניתן הדבר לעשות רק על ידי שיעשו קנין להטיל קנסות ביניהם למי שיעבור על ההסכם, שאז חל הקנין כי הוא דבר שבממו, ומקנה לו את ממונו שיהיה משועבד לו אם לא יקיים מה שקיבל עליו. ע"ש. נמצא שלכאורה אם מועילה החתימה הנ"ל או לא, תלוי הדבר במחלוקת הרמ"א והסמ"ע, שלרמ"א לכאורה היא מועילה, כי יכול אדם לשעבד את גופו להתחייבות מסוימת, ולדעת הסמ"ע אינה מעלה ולא מורידה כלום.

אלא שעדיין נראה שאפילו לפי הרמ"א לא ברור בכלל שחתימה יש לה תוקף, שהרי במשנה בכתובות (נד ע"ב) אמרו, אף על פי שאמרו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה, אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה, יוסיף. והקשו התוספות, תימה שעכשיו נהגו שכותב החתן לכלה מאה ליטרין [סכום עתק] בכתובה, אף על פי שאין לו שווה פרוטה, כי בשלמא כשיש לו נכסים בשווי כזה, הריהו משעבד את נכסיו לחוב, וכיון שהוא התחייב, אפילו אם במשך הזמן אבדו לו הנכסים וקנה אחרים, הרי שהנכסים האחרים משתעבדים לכתובה תחת הראשונים, אבל אותו חתן שאין לו נכסים בשווי כזה עתק, איך ישתעבדו נכסיו שיקנה לאחר מכן, והרי כיון שלא נתחייב לה עתה כי אין לחוב על מה לחול, הרי שלא יחול גם על הנכסים שיקנה לאחר מכן, כי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. קושיא זו הקשה ר"י לרבנו אליהו. ותירץ לו רבנו אליהו, שמועיל לעשות קנין לשעבד את גוף האדם לחוב, כי אף על פי שבפועל אין לו שום נכסים כרגע, וממילא הוא לא מקנה ולא משעבד שום נכסים, אך בשעבוד שהתחייב חל מעתה חיוב עצמי, והוא יחול על נכסיו בעתיד לכשיהיו לו, שיוכלו לבנות מהם. ולכן חתן שמתחייב בכתובה על סכום גדול, אפילו שאין לו עתה נכסים, מכל מקום גופו משתעבד מעתה לחוב אם יהיה חייב לה בעתיד אם חלילה הוא ימות או שיגרש אותה.

עוד הוסיפו התוספות תירוץ בשם יש מפרשים, שכיון שכותב החתן בסתם שכל נכסיו יהיו אחרים לכתובה, הרי שהודה שיש לו נכסים, ואף על פי שאנו יודעים שאין לו נכסים? שפיר הוא מתחייב, כיון שהודאת בעל דין כמאה עדים דמי, ונאמן אדם לומר על מה עצמו שיש לו נכסים ולחייב את עצמו מכת הודאתו, כי הודאת בעל דין תקפה וחזקה כל כך, עד שהיא עדיפה אפילו יותר ממאה עדים, וכמבואר בגמרא בבא מציעא (ג ע"ב וברש"י ד"ה אינו בהכחשה), שאם אדם הודה שהוא חייב ממון לחברו, אפילו אם באו מאה עדים והכחישו אותו והעידו שהוא לא חייב לו, הרי הוא חייב לשלם. נמצא שלהודאתו יש תוקף חזק מאוד, וכיון שהוא הודה שיש לו, הרי שהוא חייב את עצמו. ע"ש.

ועל זה כתב ידידנו הדיין המצוין הגאון רבי אפרים עמאש שליט"א בקובץ "זכור לאברהם" (חלק ט עמוד קפז) ששני תירוצי התוספות חולקים במחלוקת הרמ"א והסמ"ע, שתירוצו ראשון כדעת הרמ"א שמועיל קנין לשעבוד הגוף, ותירוץ שני כדעת הסמ"ע שלא מועיל קנין לשעבוד הגוף, ולכן צריך להגיע שהוא מתחייב בכח הודאתו שיש לו נכסים. אלא שעדיין הוסיף הרב, שאפילו אם נאמר כהרמ"א שמועיל קנין לשעבוד הגוף, שמא דוקא קנין בדרך חיוב, כלומר של עשיית מעשה שמתחייבים החתן והכלה לישא זה את זה עד זמן מסוים, אבל קנין להתחייבות שלא לעשות דבר מסוים, כמו בישיבות הנ"ל שהתחייבות היא בדרך שלילה שלא להתחתן עד גיל 22, יש אומרים שזה לא מועיל כלל, כמבואר בספר פתחי חושן (קניינים פרק יח הלכה כא) לגאון רבי יעקב ישעיה בלויא זצ"ל, שהביא מחלוקת גדולה בפוסקים בזה.

נמצא שיש כאן כמה ספיקות לבטל את החתימה מכל וכל, כי שמא חתימה בלי קנין גרעה מסיטומתא, נמצא שאין פה כלום, ואפילו אם תאמר שחתימה מועילה מדין "סיטומתא", שמא כמו הסמ"ע והט"ז שבכלל לא מועיל קנין לשעבוד הגוף. ואפילו אם תאמר כמו הרמ"א שמועיל קנין לשעבוד הגוף, שמא רק בדרך חיוב של עשיית מעשה אך לא בדרך שלילה שלא להתחתן עד גיל 22. ולכן בוודאי שהלכה למעשה חתימה זו כולה מתחילה ועד סופה בטלה ומבוטלת מכל וכל, ואינה אלא כחרס הנשבר וכדבר שאין בו ממש.

אלא שבאמת אם נתבונן, גם בלי כל הנ"ל, החתימה הזאת לא מתחילה מעיקרא כלל ועיקר, כי כלל גדול בידינו בגמרא מסכת מכות (ג ע"ב): "כל המתנה על מה שכתוב בתורה, תנאו בטל", וכיון שמעיקרא כל החתימה הזאת נעשתה על דבר שהוא נגד התורה שציוותה אותנו לשמוע לקול חכמי ישראל, הלא הם כל התנאים והאמוראים, הראשונים והאחרונים, ועד גדולי ישראל כמון מלכא זיע"א, הגרי"ל שטיינמן, הגר"ח קנייבסקי, הגרי"ג אדלשטיין ועוד רבים רבים, כפי שהבאנו בסייעתא דשמיא בהרחבה בחוברת "דעת התורה בגיל הנישואין", נמצא שהם מתנים נגד ההלכה, וממילא התנאי מעיקרא בטל ומבוטל.

באופן שאין שיהיה ואין שלא יהיה, גם בחור שחתם יכול להיות לבו סמוך ובטוח שחתימתו לא מעלה ולא מורידה כלום, ואדרבה אשרי חלקו ומה נעים גורלו שישמע לקול חכמי ישראל מאז ועד עתה, ויהיה לבו סמוך ובטוח בהשם יתברך שיעזרו על דבר כבוד שמו, ויראה ברכה בעמלו בנחת ובשמחה, אמן.

ובזמנו כבר סיפרו לי שבישיבה אחת כזו שעשו בעיות, טענו בחורים רבים לראש הישיבה שלהם שכל גזרותיו נגד גיל הנישואין, הם נגד ההלכה הצרופה, והוכיחו לו בראיות מופתיות חלוטות וברורות מדברי הפוסקים, וכמו שהבאנו בחוברת "דעת התורה בגיל הנישואין". והוא קבע להם שיעור כדי שכביכול בשיעור זה הוא יענה תשובות ונימוקים הלכתיים להשיב על טענותיהם, אבל בפועל לא צלח לו, וניסה לכרכר כרכורים כדי לעשות סניגורים לדבריו בכתב, אך כל המודים על האמת, לא הסכימו לדבריו כלל, כי אי אפשר להכחיש את דברי רבותינו, ואלו הקדושים והטהורים אשר מימיהם כל עם ישראל שותים. ואדרבה מודים דרבנן היינו שבחיהו.

המיצוי [יהודים בכורים שלא פדו אותם בקטנותם, כי הם נולדו להורים שבעוונות אינם שומרי תורה ומצוות, ואפילו שרבים מהם במשך הזמן חזרו בתשובה, אך הם לא נתנו דעתם על זה שלא פדו אותם. וגם אנחנו מצאנו כמה בכורים שלא נפדו, חלקם בכורים ודאי שלא נפדו, וחלקם ספק. ומכאן ישתדל כל אדם שיש לו קשר עם אנשים שעדיין לא זכו לשמור תורה ומצוות, אם בעבודה או בשכנות וכדומה, שכדאי שיתעניין איתם, לשאול אם הם בכורים או שיש להם בן בכור, כי אפשר וניתן למצוא רבים שעדיין לא קיימו מצוה יקרה ונדירה זו.²

ספק בכור - המוציא מחברו עליו הראיה

ב. והנה במקרה שבאמת יש ספק אם התינוק הזה או הגדול הזה הוא בכור או לא, וכגון שאמו הפילה לפני כן, ולא ידוע אם היא הפילה ולד גמור או לא, או כל ספק אחר כגון בכורים שאט אט מתגלים והם לא יכולים לברר באופן ודאי אם פדו אותם בעבר או לא, ואין אצל מי לברר את הדבר, לפי הדין הרי הספק בכור הזה, פטור מפדיון, ואף על פי שכלל גדול בדינו "ספק דאורייתא לחומרא", כמבואר בגמרא מסכת עבודה זרה (ד ע"א) שכאשר יש ספק בהלכה: "בשל תורה הלך אחר המחמיר, בשל סופרים הלך אחר המיקל", מכל מקום מבואר במשנה מסכת טהרות (פרק ד משנה יב): ספק בכורות, אחד בכורי אדם ואחד בכורי בהמה, "המוציא מחברו עליו הראיה". ופירש רש"י (בבא מציעא ו ע"ב): כגון שהפילה אמו לפניו ספק דבר הפטור בבכורה, והבא אחריו ספק בכור הוא. וכתב עוד רש"י (מסכת נדה כה ע"א), ספק בכור אדם להקל, שפטר את הבא אחריו מבכורה ואין צריך לפדותו, כי אין קדושה בבכור אדם, אלא [חוב] ממון כהן חמשה סלעים, וספק ממון להקל, שהכהן הוא המוציא מחברו עליו הראיה. ע"כ. והיינו, שכדי להוציא חפץ או ממון הנמצא בחזקתו של אדם אחר, על התובע להביא הוכחה ברורה לדבריו, וכל שאין לו הוכחה ברורה, אף על פי שגם לנתבע אין הוכחה, ישאר החפץ או הממון שתבע בחזקת המחזיק בו. וגם כאן אף על פי שגם אבי הבכור מסופק אם הוא חייב חמשה סלעים או לא, אך כיון שהתובע שהוא הכהן אין לו הוכחה ברורה, הרי שהנתבע אבי הבכור פטור. וכן מבואר בגמרא מסכת חולין (קלד ע"א), שבכל ספק במתנות כהונה, כמו בפדיון הבן או בטלה של פדיון פטר חמור, אין זה ככל האיסורים אלא בגדר ספק ממון שהולכים בו להקל ופטור מספק. ע"כ. וכיון שכסף הפדיון [חמשה סלעים] הוא ברשותו של האב שהוא מוחזק בו, ממילא על הכהן שמוציא את הכסף להביא ראיה שאדם זה הוא בכור שחייב בפדיון, כי אי אפשר להוציא ממון בלי ראיה ברורה, וכיון שאין לו ראיה ברורה, ממילא הוא פטור ממצות פדיון. וכן פסקו הרמב"ם (הלכות ביכורים פרק יא הלכה יט) ומרן בשלחן ערוך (סימן שה סעיף ג): מי שהוא ספק אם חייב בפדיון או לא, הרי זה פטור,

ותהיות לאל יתברך, מאידך, סיפרי לו שישנן ישיבות מהיושבים ראשונה במלכות, שברוך השם לאחרונה יותר, הורידו כל מיני סנקציות שהיו בעבר, והיום ברוך השם בחורים רבים מתחתנים בשיעור ג' - לפני גיל 20, ואף רבני הישיבה והבחורים כולם מגיעים ללא נפתל ועיקש. אם כי, הם עדיין לא מעודדים להתחתן מוקדם, אבל הרווחנו כאן הרבה מאוד, שלפחות לא יפריעו ולא יקלקלו את שמחת החתונה, ולא יאימו על הבחור שחבריו לא יבואו. ומי יתן ומלאה הארץ דעה את ה', וערה עלינו הקדוש ברוך הוא רוח טהרה ממרום, להרבות את גבולי הקדושה והטהרה בעם ישראל, וכל הישיבות ידרבנו את תלמידיהם להתחתן מוקדם ככל היותר, ויפה שעה אחת קודם, וכמו שאמרו חז"ל בגמרא מסכת יבמות (סב סע"א): "אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף", ועל ידי שבעזרת השם כולם יתחתנו מוקדם, יכלו מהר כל הנשמות שב"גוף", ויבאו משיח צדקנו מהר יותר.

אחי ורעי היקרים בחורי הישיבות היקרים המסולאים בפז, עכשיו אתם יוצאים לימי "בין הזמנים", כל אחד ואחד יותר משוחרר בדעותיו, כדאי מאוד שיעיין בחוברת "דעת התורה בגיל הנישואין", שכל כולה מדברית רבותינה הקדושים והטהורים מהתנאים והאמוראים ועד אחרוני האחרונים. וברוך השם ישנם כמה צדיקים שלקחו על עצמם תרומה רצינית של כמות חוברות על מנת לחלקן ביעקב ולהפיצן בישראל, על כן חברים שאחראים על ישיבות "בין הזמנים" או בחורים רציניים שרוצים לחלק לבחורים את החוברות על מנת ללמוד, יפנו במייל או בטלפון: 05341-65051, ויזכו להיות שותפים שעסק התורה בעולם הישיבות יהיה מתוך קדושה וטהרה בלי חלילה להרוויח עבירה ודברים בטלים, ואין ספק שהתורה תשגשג ותעלה בעם ישראל, וכמו שמרן זיע"ל היה אומר שדף גמרא אחד אחרי החתונה שווה הרבה הרבה דפים מלפני החתונה, כי אין להשוות לימוד בקדושה ובטהרה ללימוד אחר. ואף המעוניינים לתרום חוברות כדי השם הטובה עליהם [5 ש"ח לחוברת], תבוא עליהם ברכת טוב. ואין ספק שכל התורמים והמסייעים, יזכה אותם הקדוש ברוך הוא שכל בניהם יזכו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את דברי תלמוד תורתנו הקדושה מתוך הרחבת הדעת, בקדושה ובטהרה, ויזכו להקים בתים נאמנים בישראל בימי נעוריהם, אמן.

שהמוציא מחברו עליו הראיה.³

אם יש ענין להחמיר ולפדות ספק בכור

ג. אלא שעדיין יש לדון אם יש מקום להחמיר ולפדותו בלי ברכה. והנה הגאון רבי מרדכי הלוי (אביו של רבי אברהם הלוי בעל שו"ת גינת ורדים) בשו"ת דרכי נועם (יורה דעה סימן ג) כתב, שבמקרה שהפילה האשה חתיכה שיש בה עצם, יש לפדות את הבא אחריו בלי ברכה, שרק לגבי דיני טומאת לידה המבוארים בתורה בפרשת תזריע, יש להחמיר ולחשוש שמא ולד הוא, משום איסור כרת, אבל לגבי פדיון בכור אנו אומרים שמא לאו ולד הוא, ויש חזקה של האשה שלא נפטר רחמה מבכורה, וחזקת הנפל שלא התרקמו איבריו, ולכן צריך לפדותו בלי ברכה. ואמנם הקשה עליו בשו"ת שבות יעקב (חלק א סימן פא)⁴, שכשם ש"ספק ברכות להקל" ולכן פודה בלי ברכה, כך "ספק ממון להקל" ולא יפדהו כלל. ומרן זצ"ל בשו"ת יביע אומר (חלק ו יורה דעה סימן כו אות ו) כתב ליישב, שיש לחלק בין איסור ברכה לבטלה שהוא חמור מאוד, ולכן אומרים "ספק ברכות להקל" אפילו נגד מרן השלחן ערוך ורוב הפוסקים, וכן כלל גדול בדינו "ברכות אינן מעכבות", לבין ענין ממון שלא טוענים אפילו "קים לי נגד מרן" (עיין גיליון 90 אות טז), וכל שכן לענין מצות פדיון הבן שהיא מצוה מן התורה, שראוי להחמיר ולפדותו מספק כשיש חזקות הנ"ל לחייב, וכמו שדרשו חז"ל מהפסוק: "עֲנִי וְרַשׁ הַצִּדִּיקוּ", צדק משלך ותן לו.⁵

ד. גם הגאון רבי יהודה הכהן [אחיו הצעיר של רבי אריה לייב בעל קצות החושן] בחיבורו "קונטרס הספקות" כתב, על אשה שבילדותה נמלטה מחרב רעה, ואינה יודעת אם הוריה משבטי ישראל או אחד מהם משבט לוי, וילדה בן בכור, אף על פי שרובם מישראל ולא משבט לוי, ולכאורה יתחייב בפדיון, אך כיון שאין הולכים בממון אחר הרוב, הריהו פטור מפדיון. אלא שבכל זאת טוב לפדותו, משום "עֲנִי וְרַשׁ הַצִּדִּיקוּ", צדק משלך ותן לו. גם הרמב"ם (סוף פרק יא מהלכות ביכורים) פסק, שתי נשים של שני אנשים, אחת ביכרה [ילדה כבר] ואחת לא ביכרה [עדיין לא ילדה], ונמצא שילדו שתיהן [בסך הכל] שני זכרים ונקבה, [ולא ידוע מה ילדה כל אחת], זה שאשתו לא ביכרה, נותן חמשה סלעים, שלא נפטר אלא בשתי ספקות, כי אם אשתו ילדה זכר בלבד חייב, ואם היא ילדה הזכר תחילה ואחר כך הנקבה חייב, אלא אם כן ילדה נקבה תחילה ואחר כך הזכר, והואיל והדבר רחוק [במצאיות שהיא דוקא ילדה רק נקבה או שהיא ילדה את הנקבה קודם], יתן פדיונו. ע"כ. ומבואר שמוציאים ממון מהאבא לפדיון על פי ספק ספיקא, ספק שמא אשתו ילדה זכר לבד, ואפילו תאמר שילדה תאומים, שמא ילדה הזכר תחילה. ואף על פי שקיימא לן שלא מוציאים ממון מספק ספיקא, אלא מכאן מוכח שבמתנות כהונה מחייבים יותר משום "צדק משלך ותן לו". עכ"ד.

² כך גם ניתן ללמוד מנוסח "לשם יחוד" שתיקן מרן החיד"א (סנסן ליאיר נוסחי תפילות אות ז) שבתוכו כתב: "וברוך רחמיק, בכח שאני מקים מצוה זו לפדות פט"ר רחם, יתמתקו הדינים העולים בכללותם פט"ר, וכל הנשמות שלא זכו לקיים מצוה זו, יהיה להם מנוח ונחת רוח, ותעלה עליהם כאילו קיימו מצוה זו בפועל, כי רחום אתה". ע"כ. ומבואר שלקח הרב בחשבון שישנם רבים שלצערנו הרב מפספסים מצוה זו, או מחמת חוסר ידיעה או שהיה לא מצוי להם כהנים במקומות מסוימים.

³ וכיוצא בזה כתב עוד מרן שם בסעיף כה: מי שלא ביכרה אשתו, וילדה זכר ונקבה, ואין ידוע איזה מהם יצא ראשון, אין כאן לכהן כלום. ילדה שני זכרים, אף על פי שאין ידוע איזה מהם הבכור, נותן חמשה סלעים לכהן. [כיון שממה נפשך האחד מהם בכור, והוא חייב לפדותו]. מת אחד מהם בתוך שלושים יום, פטור, כי שמא הבכור מת, והמוציא מחברו עליו הראיה. וכיוצא בזה כתב בסעיף כ'. ע"ש.

⁴ הוא הגאון רבי יעקב ריישר לפני כ-300 שנה, וזכה שחיבוריו מפורסמים אצל כל שוחרי תורה, כמו מנחת יעקב על ספר תורת חטאת של הרמ"א, וכן תורת שלמים על הלכות נידה, וחוק יעקב על הלכות פסח ועוד. אלו ספרים שמעיינים בהם רבות לומדי ההלכה.

⁵ והיינו על פי הגמרא במסכת חולין (קלד ע"א) גבי מתנות עניים של לקט, שכחה ופאה שזיכתה להם התורה, ואמרו שם שספק לקט - לקט. ספק שכחה - שכחה. ספק פאה - פאה. כלומר, שאם יש ספק בדברים אלו, אנחנו מחמירים ומשאירים אותם לעניים, שנאמר (תהלים פב ג): "עֲנִי וְרַשׁ הַצִּדִּיקוּ", צדק משלך ותן לו. ולכן גם במתנות כהונה, תן לו לכהן מספק. ואף על פי שבגמרא שם משמע שיש חילוק בין מתנות עניים למתנות כהונה, בכל זאת יש לזה קצת סמך מהפסוק.

דחיית החיד"א לדברי השבות יעקב

ה. והנה בשו"ת שבות יעקב שם סיים, שאף הרוצה להחמיר על עצמו לפזר מממונו לפדות מספק בלי ברכה, אפשר שאינו עושה טוב, כי יש חשש שיבוא על ידי זה לידי ספק ברכה, כמו שראיתי רבים ששגגו בזה וברכו, ולכן לא מצאנו בשום פוסק ראשון או אחרון שיכתוב להחמיר בדיני ספק בכור. ע"כ. אולם מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל (חלק ב סימן יז) הביא את דברי הרב שבות יעקב, וכתב עליו, ודבריו בזה קשים לשמוע, ונראה שאין מקום לחוש, כי אם זה הירא את דבר השם הולך אצל הכהן בינו לבינו, ונותן לו חמשה סלעים ואינו מברך, ואומר לכהן שמשום ספק נותן לו, מה יש לחוש בזה. וגם אם אבי הבן יעשה כן בפרהסיא ויזמין את העם לפדיון, ובמעמד כולם יאמר שמשום שקדם לתניוק זה ספק נפל, לכן אינו מברך על הפדיון. אם כן אדרבה, יתפרסם הדבר שהפודה מספק לא מברך. ובלאו הכי, אין לנו לגזור גזירות מדעתנו [שלא להחמיר בפדיון הבן מספק], לאחר שסתם רב אשי התלמוד, וכמו שכתב הרא"ש (שבת פרק ב סימן טו), ואני בעוניי אומר על הרב שבות יעקב, שאין לנו לגזור גזירות מדעתנו אף אם היה מקום לגזור, כל שכן שנראה שאין שייך לגזור. גם מה שכתב שאם רוצה "לפזר מממונו" אפשר שאינו עושה טוב וכו', אין דבריו מחוורים, שכיון שאתה פוטר מספק בגלל הכלל שבידינו ש"המוציא מחברו עליו הראיה", אם כן בוודאי שעדיין נשאר עליו ספק בעצם המצוה אם הוא חייב בה, ואשריו שרוצה לצאת ידי שמים, כי סוף סוף אפשר שבאמת הוא חייב בה, ואין זה פיזור ממון סתם, אלא רק דקדוקי מצוה. ומה שכתב שלא מצאנו שהפוסקים כתבו להחמיר בספק בכור, אין מזה ראיה, כי בכל דבר שכותבים שהוא פטור, משום שהמוציא מחברו עליו הראיה, פשוט הדבר שאם הוא רוצה להחמיר על עצמו, רשאי, ולכן גם כאן רשאי אבי הבן המדקדק במצוות, לתת לכהן חמשה סלעים מספק בלי ברכה. ע"ש.

פדיון הבן בלילה בשמחה ובכלי שיר

ו. והנה לאור מה שסיפרתי לכם בשיעור הקודם שאחר בירורים מצאנו גם בכור ודאי וגם בכור ספק, לכן קבענו ביום חמישי שעבר לקיים מצות פדיון הבן בערב לאחר השיעור ותפילת ערבית, ודווקא בלילה כדי לקיים את המצוה ברוב עם שיהיה פרסום לדבר ככל היותר, וכמו שגם צירף הגאון רבי אברהם הלוי בשו"ת גינת ורדים (יורה דעה כלל ו סימן י), שיותר טוב לעשות את הפדיון בלילה מאשר ביום, כיון שעיקר הסעודות הגדולות שעושים הן

⁶ ולאחר מכן אחד החברים עשה בביתו סעודת מצוה, וכמו שמרן זצ"ל אמר פעם באחד השיעורים, וזו לשונו: מצוה זו של סעודת פדיון הבן, כל כך שכרה גדול, לכן מצוה לעשות בה סעודה ממש, ולא יחלקו מעט סוכריות ומעט מגדנות, כי היא מצוה גדולה. עכ"ל.

⁷ והנה לעצם הענין אם הכהן יעמוד בעת הפדיון או לא. הנה ידוע שבחלק מהמצוות אנו עומדים בעת קיומם ובחלק לא, וסמכו זאת חז"ל (פסיקתא דרשב"א פרשת אמור) על הפסוק שנאמר במצות ספירת העומר (דברים יז ט): "שָׁבְעָה שָׁבַעַת תִּסְפֹּר לָךְ, מִהֶחָל חֶרֶם בְּקִמָּה", אל תקרא בְּקִמָּה אלא בְּקוּמָה - לשון עמידה, דהיינו שסופר את העומר כשהוא עומד. וכשם שבמצות ספירת העומר שכתוב בה "וספרתם לכם" צריכים לעמוד, כך בכל המצוות שכתוב בהן "לכם", צריכים לעמוד. ואלו הן: ברכת הלבנה - שנאמר "החודש הזה לכם". ציצית - "והיה לכם לציצית". שופר - "יום תרועה יהיה לכם". לולב - "ולקחתם לכם". מילה - "המול לכם". ורבנו דוד אבודרהם נתן לזה סימן, על"ץ של"ם: עומר, לבנה, ציצית, שופר, לולב, מילה. ע"כ. ולפי זה לכאורה, בפדיון הבן שלא הוזכר תיבת "לכם" בתורה, לא צריך לעמוד בעת קיום המצוה.

והנה בשו"ת מהר"י מברונא (סימן קכב), חילק בין אבי הבן לכהן, וכתב, מצאתי בתוספות שאבי הבן יעמוד לפני הכהן, והכהן יושב בדרך חשיבות לקבל מתנת כהונה, שנאמר (שמות כ ט): "לְמִשְׁחָה בָהֶם" - לגדולה. ע"כ. [וכן נאמר (במדבר יח): "וַיִּדְבֹּר ה' אֶל אֶהֱרֹן, וְאָנִי הִנֵּה נֹתֵי לָךְ אֶת מִשְׁמַרְתִּי תְרוּמָתִי לְכָל קֹדֶשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לָךְ נִתְּנִים לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָךְ לֶחֶק עוֹלָם". ופירש רש"י, ואני הנה נותני לך - בשמחה. לשון שמחה הוא זה, כמו שנאמר (שמות ד יז): "הִנֵּה הוּא יָצָא לְקֶאֱתָר וְרָאָה וְשָׁמַח בְּלִבּוֹ". והיינו שלשון "הנה", לומר, שאני מוכן ומזוז לזה, וזה כל מי שעושה דבר ברצונו ובשמחה (גור אריה). גם הרש"ל בים של שלמה (מסכת קידושין פרק א סימן נד) הביא את המהרי"ל שכתב שאבי הבן הפודה את בנו עומד לפני הכהן. וכתב עליו: ויפה כתב, כדי שיעמוד לפניו דרך כבוד, וכן מצאתי בתשובה בהג"ה, וזו לשונו, אבי הבן יעמוד לפני הכהן, והכהן יושב, דרך חשיבות, לקבל מתנת כהונה, שנאמר: "למשחה" לכהן. ע"כ. ולפי דבריהם צריך הכהן לשבת בעת קבלת חמשת הסלעים דרך גדולה וכבוד.

אולם בשו"ת מהריט"ץ (החדשות סימן א) הביא מה שכתב הגאון החסיד הרב המשורר רבי ישראל נאג'רה, וזו לשונו: ונראה שיעמוד הכהן על רגליו כאשר מביא אבי הבן את בנו

בלילה, כמו שעושים בשמחת חתן וכלה וכיוצא בהם, כי בלילות אנשים פנויים מבלי טרדה ומאריכים לשבת בשמחה ובשירים בתוף ובכינור, והשמחה תגדל שבעתיים ממה שהיו סועדים ביום, ולכן מוטב לעשות הפדיון והסעודה בלילה. אבל העושה סעודה ביום, אין שם הנאה, שכל אחד מצטער ומבקש לצאת לענייניו במהרה. וכן ראוי לעשות. ע"כ. גם עשינו את הפדיון בבית הכנסת בכוונה תחילה, כדי לזכות את הציבור שכל הרוצה ליטול יבוא ויטול במעלה הגדולה והעניקת, להשתתף במצוה נדירה זו (ענין סוף גיליון 224) ובפרט שהובא בשם רבנו הא"ר ז"ל שהשתתף בפדיון הבן, כאילו התענה 84 תעניות. וגם כאן דאגו האחראים השם עליהם יחיו לכיבוד בשפע לכל הבאים.⁶ גם הבאנו כלי נגינה לגודל יקרת ורוב ערכה של מצות פדיון בכור הנדירה, שכן הוא מן הראוי להביא כלי נגינה, כדי להרבות בשמחת המצוה, ולהודות לשמו יתברך ויתעלה, "שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִמְצָא בָּהּ, תוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה" (ישעיה ג א), וכמו שכתב גם מרן זצ"ל בחזון עובדיה (שבת א עמוד לו) שיעשו את סעודת הפדיון בשמחה ובשירים כראוי. והרי אין שמחה בלא כלי שיר.

פרחי כהונה על כסא גבוה ויפה של "אליהו הנביא"

ז. והנה לפדיון הבן לקחנו בדווקא כהנים בחורי ישיבות צעירים שזכו לעזוב את הבלי העולם הזה, ועזבו בתי ספר שהקדוש ברוך הוא בוכה עליהם כל יום (ירמיה ב ה): "מִה מִצָּאֵי אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עֹל כִּי רָחֳקוּ מִעָלַי, וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיִּהְיֶה לִּי, אֲתִי עֲזָבוּ מִקֹּדֶם מִיָּמַי לְחַצֵּב לָהֶם בָּאֲרוֹת, נִשְׁפָּרִים אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַיָּמִים" (שם יג), והלכו ללמוד ביישיבות קדושות ועולים ומתעלים בתורה וביראת שמים טהורה, וכדי לחזק אותם ולהרים אותם למעלה למעלה, ולהראות את אהבתנו והערכתנו אליהם שהיא גדולה עד מאוד, לכן ביקשנו מהם שיבואו לעשות את הפדיון, והושבנו אותם על כסא גבוה ויפה של "אליהו הנביא" להראות את חשיבותם לייקר אותם כמה שיותר, כדי שגם אחרים ילמדו מהם וידעו כמה מעלה וחשיבות יש למי שעוסק בתורה, וכל שכן למי שעוזב את הבלי העולם הזה, וטמן את עצמו בבית המדרש, שאין למעלה ממנו. וכתב הגרש"ז אורבך במנחת שלמה (סוף פסחים), שבפדיון הבן יש ענין מיוחד שהוא כבוד ושמחה לכהן שמורה על גודל קדושת הכהונה, שעל ידי השקלים שהוא מקבל, הרי הוא כמו הקדש שבכוחו לפדות בכך את הבכור מהקדש לחולין, ומגיעה לו הנאה חשובה שיש בה שמחה, שהפדיון מראה על מעלת הכהנים וגודל קדושתם. ע"ש.⁷

לפדותו, כפי שראינו לאשלי רברבי לקדושים אשר בארץ המה הרבנים ז"ל עושים כן. ויש לי אני הצעיר עתה, טוב טעם למנהגם הקדוש מכמה טעמים, אם ממה שתיקנו הגאונים שיברך הכהן הפודה "אשר קידש עובר במעי אמו... ברוך אתה ה' מקדש בכורי ישראל לפדיונם". והיא ברכת שבח והודאה להשם יתברך לפי גודל המצוה וחובובה, ואין אנו לא ננהיג שיהיה הכהן לפחות עומד לחביבות המצוה, ולכן לא יהיה הכהן יושב ואבי הבן עומד, אלא שניהם עומדים. ועוד ראיה למנהג זה שגם הכהן עומד, ממה שאמרו במשנה מסכת ביכורים (פרק ג משנה א): "כל בעלי אומניות שבירושלים עומדים לפני מביאי הביכורים, ושואלים בשלומים ואומרים להם: אחינו אנשי מקום פלוני באתם לשלום". ואמרו בירושלמי, בא וראה כמה גדול כבוד עושי מצוה יותר מתלמידי חכמים, שמפני תלמידי חכמים אין בעלי אומניות עומדים, ומפני עושי מצוה עומדים. ומזה נלמד שאין כבוד המצוה שיהיה אחד יושב ואחד עומד. ע"ש. ועל זה כתב לו המהריט"ץ, ועל שקמת והסכמת שיקומו ועמדו שני האנשים הכהן ואבי הבן לכבוד המצוה, הטבת לראות, וכן אנו נוהגים, ונכון הדבר. ע"כ. והנה לעצם מה שכתב רבי ישראל נאג'רה שיהיה הכהן עומד לחביבות המצוה, הנה אדרבה במקרה דידן שהכהן יושב על כסא אליהו, הראה בזה חביבות למצוה ביותר שעושה אותה בכבוד והדר. וגם מה שכתב שאין זה מכבוד המצוה שיהיה אחד יושב ואחד עומד, זה נחא כשאבי הבכור עומד והכהן יושב על כסא, זה לא נראה טוב, שנראה שכאילו הוא מפחית מכבוד המצוה חלילה, כי הוא לא עומד בפניו לכבוד המצוה שהוא פודה את בנו, אבל כאן שהכהן יושב על כסא רם ונשא, הרי אדרבה בזה הוא מגדיל את כבוד המצוה ביתר שאת. אלא שבלאו הכי עצם הראיה מביכורים לכאן צריכה ביאור, כי כשהכהן יושב אין זה חלילה כמפחית מכבוד המצוה, כי דווקא כשיושבים בפני מביאי ביכורים, נראה כזלזול שלא מתייחסים אליהם, אבל כאן שהכהן יושב איזה זלזול יש בזה, הרי הוא מקבל מתנות כהונה שציותה התורה למשחה ולגדולה וכבוד ויקר. אלא שעל כל פנים המנהג הפשוט בבני ספרד שהכהן עומד, וגם כל הקהל עומדים לחבב את המצוה הנדירה בשעתה.

אלא שעדיין במעשה שעשינו בפדיון לאותם בכורים, כיון שהבאנו "פרחי כהונה", שהמטרה היתה לגדלם ככל היותר, וכיון שהם צעירים היה צריך לעשות מעשה להראות את כבודם וגודלם בעיני העם, ובזה שישבו על כסא אליהו שהוא גבוה ויפה מאוד, התכבדו בזה, וגם הרווחנו את מטרות החשיבות והגדולה לאחינו הכהנים, וכמו שכתבו מהר"י מברונא והרש"ל שצריך לתת מתנות כהונה בדרך חשיבות.